

Методичні рекомендації при викладанні предмета „Охорона праці” в ПТНЗ

Основами охорони праці є нормативна дисципліна, яка вивчається з метою формування в учнів необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь із правових та організаційних питань з охорони праці, основ фізіології, виробничої санітарії, гігієни праці, пожежної безпеки, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципів пріоритетності охорони життя та здоров'я учнів щодо результатів виробничої діяльності.

Пріоритетним напрямком предмета вважається набуття нових умінь запобігання нещасним випадкам через формування соціальної позиції особи щодо її особистої безпеки та безпеки оточуючих.

Жодна людина не може постійно і безпомилково виконувати свої функції в процесі навчання, праці, відпочинку. Тому підготовка учнів професійних закладів до безпечної праці і діяльності неможлива без своєчасного засвоєння знань з основ охорони праці.

Програма з охорони праці має практичне спрямування і побудована на засадах інтеграцій теоретичних і практичних знань, які здобувають учні під час вивчення суміжних дисциплін (медико-санітарна підготовка, допризовна підготовка юнаків, хімія, фізика, правознавство, правила дорожнього руху) та набутого життєвого досвіду відповідного до їхнього віку і психофізичного стану.

Програма складається із шести розділів:

- правові та організаційні основи охорони праці;
- охорона праці в галузі;
- основи пожежної безпеки;
- основи електробезпеки;
- основи гігієни праці та виробничої санітарії;
- надання першої допомоги при нещасних випадках.

На кожному етапі навчання (розділі програми) в учнів формуються певні знання і поняття про типові небезпеки. Поряд з теоретичними знаннями потрібними та обов'язковими є практичні вміння та навички, якими повинні оволодіти учні. В основу проведення уроків має бути покладена активна розумова і фізична діяльність учнів. На уроках під час моделювання небезпечних ситуацій треба вміти визначити небезпеку і рівень її загрози, приклад виходу з них. Навчальна ситуація, що створена на уроці, має спонукати учнів до дій, які обов'язково регулюються викладачем, розширює їх світогляд і поглиблює рівень набутих практичних умінь і навичок.

При проведенні календарного тематичного планування викладач має право в межах існуючих тем самостійно змінювати кількість годин на їх вивчення та чергувати теми, враховуючи спеціальність навчання, особливості та рівень знань учнів.

Планування повинно будуватися за методичним принципом від простого до складного для того, щоб учням було легше і доступніше

оволодіти знаннями та навичками з організації роботи охорони праці на підприємстві, із основних правил електробезпеки і пожежної безпеки, безпечного поводження з хімічними речовинами, експлуатації сучасного обладнання тощо.

Програму слід складати поетапно з простіших розділів, доступніших, оскільки на кожному етапі в учнів формуються певні знання і поняття про типові небезпеки.

Рекомендуємо теми ставити в такому порядку.

1. Основи пожежної безпеки. З перших днів навчання, згідно із законом про пожежну безпеку ст..6, ст..8, проводиться інструктаж учнів про пожежну безпеку в майстернях і на території закладу, видається наказ про заборону тютюнопаління.
2. Основи електробезпеки. Учні починають працювати в майстернях електричним обладнанням, електропобутовими приладами. Саме тут в учнів формується розуміння про електробезпеку, про те, що діяльність людини є джерелом багатьох небезпек на землі. Виробляються вміння та навички, перестороги і розумна поведінка.
3. Охорона праці в галузі. Учні ознайомлюються з виробничою діяльністю, проблемами безпеки на виробництві та в побуті. У них формуються знання про шкідливі виробничі чинники і засоби захисту від них. Саме в цей час доцільно розповісти про індивідуальні та колективні засоби захисту та знаки безпеки.
4. Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Акцентується увага на розумінні, що безпека людини насамперед залежить від їхніх особистих дій, досвіду та вмінь запобігання професійним захворюванням. Звертається увага на освітлення та мікроклімат приміщень.
5. Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках. Вивчивши попередні теми, в учнів є уже тверда уява, де і в яких випадках на виробництві може статися травма. У них формуються практичні навички у наданні медичної допомоги.
6. Правові та організаційні основи охорони праці. Учні удосконалюють знання з охорони праці. Розуміють, що держава піклується про здоров'я людини і державою створюється нормативно-правова база та відповідні установи, діяльність яких спрямована на захист їхніх прав на працю, здоров'я тощо.

Під час підготовки до уроків викладачеві слід врахувати знання, отримані учнями при вивченні інших предметів, та міжпредметні зв'язки.

За період навчання в учнів потрібно сформуувати знання і вдосконалювати вміння.

Основи пожежної безпеки. Учні:

Повинні знати:

- причини виникнення пожеж;
- пожежну сигналізацію;
- горіння речовин; вибухи;

- вогнегасні речовини;
- способи припинення вогню;
- пожежну техніку.

Повинні вміти:

- знаходити правильні рішення у разі пожежі;
- користуватися первинними засобами гасіння пожеж.

Основи електробезпеки. Учні:

Повинні знати:

- види електрики;
- вплив електричного струму на організм людини;
- види електричних травм;
- методи звільнення потерпілого від електричного струму;
- засоби захисту від блискавки і статичної електрики.

Повинні вміти:

- розрізняти види електрики;
- обробляти електричні травми;
- звільняти потерпілого від дії електричного струму;
- захищатися від статичної електрики, блискавки.

Основи безпеки праці в галузі. Учні:

Повинні знати:

- загальні питання безпеки праці в галузі;
- види небезпеки у своїй професії;
- зони небезпеки;
- види сигналізації;
- запобіжні надписи, сигнальні пофарбування, знаки безпеки.

Повинні вміти:

- стежити за робочим місцем;
- уникати небезпек;
- користуватися сигналізацією;
- читати знаки, надписи, фарбування;
- користуватися приладами контролю за кліматом приміщення;
- користуватися планом евакуації з приміщень.

Основи гігієни праці та виробничої санітарії. Учні:

Повинні знати:

- шкідливі виробничі чинники;
- засоби захисту від шкідливих чинників;
- фізіологію праці;
- про лікувально-профілактичне харчування;
- вимоги до навчальних приміщень

Повинні вміти:

- користуватися засобами захисту від шкідливих виробничих чинників;
- дотримуватися вимог до приміщень.

Надання першої допомоги потерпілим при нещасних випадках Учні:

Повинні знати:

- послідовність, принципи і засоби під час надання першої допомоги;

- склад медичної аптечки;
- правила надання допомоги при нещасних випадках;
- правила транспортування потерпілого.

Повинні вміти:

- користуватися медичною аптечкою;
- надавати допомогу потерпілим при нещасних випадках;
- транспортувати потерпілого.

Правові та організаційні основи охорони праці. Учні:

Повинні знати:

- закони про охорону праці;
- систему стандартів безпеки праці;
- правила внутрішнього трудового розпорядку;
- колективний договір;
- права працівників на охорону праці;
- інструктування з охорони праці;
- чинники виробничого травматизму і профзахворювання.

Повинні вміти:

- використовувати свої знання про закони;
- дотримуватися правил трудового розпорядку;
- скласти трудовий договір;
- користуватися правами на охорону праці;
- дотримуватися правил безпеки.

Тому мета предмета полягає у:

- формуванні в учнів необхідних складових індивідуального захисту людини;
- усвідомленні своїх прав та обов'язків стосовно власного здоров'я, здоров'я оточуючих, надання долікарської допомоги;
- вміння бачити цілісну картину небезпеки, виробничих ситуацій та аналізувати їх.

Отже, зміст предмета „Охорона праці” спрямовано на підготовку учня до свідомого осмислення його поведінки та активної участі в забезпеченні повноцінного життя.

При викладанні предмета рекомендуємо викладачам використовувати матеріали періодичних фахових видань: журналу „Охорона праці”; „Пожежна та техногенна безпека”; навчальним посібником Гусев А.М. Охорона праці./навч посіб.- К.: „Європейський університет” 2006.; Винокурова Л.Е. Васильчук М.В., Гаман М В. „Основи охорони праці”:/навч.посіб. – К.: „Факт”2005 та матеріалами інформаційних ресурсів.